

LEVEN ALS DE BOMEN

The background of the cover is a soft-focus photograph of a river or stream in an autumn setting. The water is calm, reflecting the surrounding trees and the overcast sky. The trees have sparse, brown and orange leaves, and the ground in the foreground is covered with fallen leaves. The overall mood is quiet and contemplative.

LEVEN ALS DE BOMEN

Hans Bouma en Aly Brug

Uitgeverij Meinema, Zoetermeer

www.uitgeverijmeinema.nl

Omslag en boekverzorging: Studio Anton Sinke

Foto's omslag en binnenwerk: Aly Brug

ISBN 978 90 211 4424 5

NUR 714

© 2012 Uitgeverij Meinema, Zoetermeer

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

- 7 Wat leven is
- 16 Om van geluk te spreken – *Lente*
- 32 Zingend sta je weer op – *Zomer*
- 48 Zo prachtig van ziel – *Herfst*
- 64 Verliezen is winnen – *Winter*

WAT LEVEN IS

Wat mij zo treft bij bomen – hoe grondig ze deelnemen aan het leven. Anders dan wij mensen staan bomen niet óp maar ín de aarde. Diep wortelen ze in de natuurlijke werkelijkheid. Vergelijken met hen ben ik maar een oppervlakkig verschijnsel. Bomen zijn trouw aan hun oorsprong. Hoe hoog ze zich ook verheffen, ze blijven voeling houden met het grote geheim.

De bomen waren er zoveel eerder dan wij. De mens komt nog maar net kijken. In de bijbelse scheppingshymne Genesis 1 maken de bomen al op de derde dag hun entree. Wij verschijnen pas de zesde dag, en dan niet meteen 's morgens, de morgen staat voor de landdieren genoteerd. Eerst 's middags zijn we aan de beurt. Later kan het niet. Alle reden ons bescheiden op te stellen. Als het gaat om een goede relatie met de aarde, kunnen we heel wat van de bomen leren.

Ondertussen heeft de mens qua aardsheid ook weer veel gemeen met de bomen. In Genesis 1 krijgt hij de naam Adam: hij/zij die uit de aarde is genomen. Aardeling, aardman, aardvrouw. Bij alle afstand is er ook nabijheid. Bomen – ze zijn familie van ons, verre familie, maar niettemin. Oudere broers, oudere zussen. Er is een mysterieuze verwantschap, stamverwantschap. Het is dezelfde aarde die ons draagt en voedt.

Van bomen gaat een grote rust uit. Hoe lang zijn ze ook al van de partij, ze zijn zwaar van geschiedenis, haast is hun vreemd. Bomen hebben duidelijk hun plaats in het leven gevonden. Hun ritme is het ritme van de seizoenen. Wat er ook gebeurt, ze zijn in hun element.

Bomen hebben de tijd, voor zichzelf, voor mij. Ik kan steeds bij hen terecht. Ze staan klaar voor mij. Alles kan ik tegen hen zeggen, van nature hebben ze een volmaakte luisterhouding. Alles kan ik ook tegen hen zwijgen, ook met mijn stilte ben ik welkom. Ik ben veilig bij hen, ze herkennen me, altijd word ik wijzer van hen.

Zo verbonden als ze zijn met de aarde, zo verbonden zijn bomen ook met elkaar. Samen vormen ze een bos. Een creatuurlijk zinsverband waar ze de meest diepzinnige gesprekken met elkaar voeren. Ook een zinsverband dat talloze andere expressies van leven herbergzaam onderdak biedt.

Wat ten slotte opvalt bij bomen: dat ze openstaan voor het hogere, het transcendente. Met hun takken strekken zij zich uit naar wat alles te boven gaat, en dat vinden ze ook. Bomen omarmen de hemel. Hooggestemd zingen zij de lof van hun Schepper.

In hun vertrouwdheid met de aarde, in hun onderlinge samenhang en in hun ontvankelijkheid voor het hogere demonstreren bomen wat leven is, compleet leven. Of ook wat religie is. Dit woord correspondeert met het Latijnse 'religare': afstanden overbruggen, relaties scheppen.

Daar draait het in elke religie om: dat mensen (weer) in verband worden gezet. Een mens alleen is maar een fragment. Om volledig te zijn moet hij drievoudig worden gecompleteerd: door de aarde, door zijn medemensen en door God of het goddelijke.

Terzijde. Dat juist bomen die ik als zeer religieus ervaar, gevelde moeten worden voor de (ook) religieuze boeken die ik schrijf, is een paradox die mij niet met rust laat. Ook een paradox die mij kritisch maakt. Boeken kosten bomen en wat ik op papier zet moet zo'n offer wel waard zijn.

Overigens heb ik af en toe het troostrijke gevoel, hoewel meer bij boeken van anderen dan bij eigen werk, dat bomen in een boek weer opstaan. De gedrukte letters betekenen voor de gevelde bomen een rehabilitatie, een ware verrijzenis.

In vrijwel alle grote religies komen we een boom tegen, een kosmische boom of een levensboom. De kosmische boom symboliseert de relatie tussen hemel en aarde, goden en mensen. Met zijn wortels heeft hij contact met de onderwereld en via zijn takken staat hij in verbinding met de goden. Dienstvaardig bemiddelt hij tussen goden en mensen, het heilige en het profane.

De levensboom verbeeldt het eeuwige leven. Je volgt erin de wisseling van de seizoenen: het uitbotten in de lente, de bloei in de zomer, de vruchten en het verval in de herfst en het afsterven in de winter. Een afsterven dat weer uitloopt op een nieuw begin. In de lente botten de bomen weer uit, hullen zij zich in groen en symboliseren ze feestelijk de overwinning van het leven op de dood.

Overal waar mensen in oude tijden zich metterwoon vestigden, werd eerst in het centrum van hun wereld een boom geplant. Door middel van die boom onderhielden ze contact met hun geesten, goden en voorouders. Vaak stond zo'n boom op een 'heilige plaats'. Een plek in een bijzonder energieveld, bij uitstek geschikt voor het planten van een boom.

Een mooi voorbeeld van een kosmische boom of een levensboom is de boom Yggdrasil uit de Noord-Germaanse mythologie. De Edda omschrijft hem als een altijd groen blijvende boom die het eeuwige leven heeft. Gevestigd in het hart van de aarde, vormt

Om van
geluk te
spreken

Zeer hoog

Zich verdiepend in de aarde,
op de hoogte van de hemel

komen ze alles en alles te boven,
staan ze vorstelijk in bloei.

Ach de bomen, wijs, zo levenswijs,
zoveel wijzer dan wij.

Scheppingen van de derde dag.
Wij pas van de zesde.

Een wonder
dat we in hun schaduw staan.

En wonder boven wonder:
zo verheven als ze zijn,

zo verheffend ook.
Zeer hoog hebben ze ons.

Bomen van mensen, de prachtigste
mensen mogen we zijn.

Op goede voet

Op goede voet met de bomen,
de bomen zo reëel, zo onverdeeld,

| 21

oprechte, opgetogen broeders,
herbergzame zusters,

ga ik doelbewust
mijn eigen menselijke gang.

Op goede voet met de bomen,
familie
waarvan ik het moet hebben,

vogels in mijn handen,
een hoofd
vol gevleugelde taal,

kom ik stap voor stap
dichter bij mijzelf,

raak ik,
lichaam van aarde en licht,

gaandeweg meer betrokken
bij het grote geheim.